

Holckenhavn.

1580—1907.

Meddelelser, samlede af C. E. Lensbaron Holck.

Holckenhavn — Ulfeldternes og Ellen Marsvins gamle Borg — er bygget i Tiden fra 1580 til 1634 af Rigsraad Jacob Ulfeldt den ældre, hans Søn Rigsraad og Rigskansler Jacob Ulfeldt — senere Ejer af Egeskov — samt af Ellen Marsvin.

Ejendommens Historie gaar imidlertid meget længere tilbage i Tiden; Sagnet nævner allerede Ridder Helmer Blaa som Ejer af »Koxbølle«, hvilket var Gaardens oprindelige Navn. Den laa den Gang omtrent der, hvor den nuværende Kogsbøllegaard ligger, og man mener endnu at kunne paavise Stedet, idet en Lavning i Terrainet antages at være en Rest af Voldgraven.

Ved Aar 1390 var Koxbølle i Familien Ulfeldts Besiddelse, hvilket ogsaa kan ses af en gammel Fortegnelse over Gaardens Ejere, som findes paa Holckenhavn, og som i alt væsentligt stemmer overens med

de Oplysninger om Familien Ulfeldt, som findes i Pontoppidans danske Atlas.

Denne Fortegnelse ser saaledes ud:

Thor Ulfeldt levede 1395.

Anders Ulfeldt til Koxbølle, gift med *Mette Rixdorff*, levede ved samme Tid.

Deres Søn:

Erik Ulfeldt til Koxbølle, gift med *Maren Abildgaard*; han døde 1420, hun 1456.

Deres Søn:

Anders Eriksen Ulfeldt til Koxbølle, gift med *Mette Sverin*; med hende fik han *Hverringe*; han døde 1456, hun 1485.

Deres Søn:

Ebbe Andersen Ulfeldt til Koxbølle, gift med *Kirsten Bostrup* til Bjørnsholm; han døde 1501, hun 1505.

Deres Søn:

Knud Ebbesen Ulfeldt til Koxbølle, gift med *Anna Hardenberg*; han døde 1540, hun 1566.

Deres Søn:

Jacob Ulfeldt til Koxbølle, Rigets Raad, gift med *Anna Flemming*, som tilbragte ham *Bavelse*; efter sin Broder *Corfitz Ulfeldt*, Rigets Raad, arvede han *Seltzøe* den 14. Marts 1563; han døde 1593, hans Hustru 1570.

Deres Søn:

Jacob Ulfeldt var Rigets Raad og Kantsler; han var gift med *Birgitte Brockenhuus*, som tilbragte ham *Egeskov* (andensteds staar dog, at han købte det af

Svigermoderen). Han solgte 1616 Ulfeldtsholm til Ellen Marsvin for 100,000 Slettedaler*).

Den forannævnte Jacob Ulfeldt den Ældre var det altsaa, som lod Koxbølle nedbryde og ved Aar 1580 opførte de to Fløje og Porten af det nuværende Holckenhavn. Han gav Gaarden Navnet Ulfeldtsholm. En koloreret Afbildning af disse de oprindelige Bygninger findes i »Jacob Ulfeldts Jordebog 1588« over Godserne Ulfeldtsholm, Bavelse og Seltzøe, som opbevares i Arkivet paa Holckenhavn. Den indeholder en Fortegnelse over Godsernes afgiftspligtige Bønder, ordnet byvis, med Angivelse af, hvad enhver skulde svare i Penge, Korn og andre Ydelser, f. Ex. Smør, Fornød, Stalldox, Lamb, (Lam), Gæs, Høns o. s. v. Byernes Navne er de samme, som nu findes, om end Stavemaaden er noget anderledes, og Personernes Navne er for manges Vedkommende ligeledes de samme, som man nu kan træffe. Foruden det Ulfeldtsholm tilhørende Bøndergods — Landsbyerne Windinge, Koxbølle, Solckendrup, Frørup, Thorup — ses det, at Ulfeldt har ejet en stor Del Gods spredt rundt om paa Fyn, f. Ex. i Reffuis-Windinge, Langaa, Sølinge, Horne, Bøggeden m. fl.

Ovennævnte Afbildning af Gaarden paa den Tid viser, at der midt paa Nordfløjens Sydside fandtes et rundt Trappetaarn, og imellem Hjørnerne af de to Fløje ses en lille Taarnkuppel, som lader formode, at der har ligget et Taarn i Hjørnet mod Nordost, anbragt der for at skaffe Forbindelse mellem Fløjene, som ikke var sammenbyggede; at der virkelig har været et saadant Taarn eller Forbindelsesbygning fremgaar

*) Slettedaler = 6 Slette Mark a 16 Skilling, Benævnelse for en en under Chr. IV, da Møntuordenen var paa sit højeste, og Frederik III, benyttet Sølv mønt og Regningsenhed (Salm. Lex.).

formentlig ogsaa af, at der ved Udgravning til Grund i den seneste Tid er funden gamle Fundamenter paa dette Sted. Det ses endvidere af Tegningen, at Gaarden var helt omgivet af Grave, saaledes som de endnu findes.

Efter Jacob Ulfeldts Død 1593 arvede Sønnen, Rigsraad, senere Rigskansler Jacob Ulfeldt, gift med Birgitte Brockenhuus, Ulfeldtsholm Gaard og Gods. Han byggede det store firkantede Taarn midt paa Østfløjen ind mod Gaarden og udvidede denne Fløj, idet han opførte en Mur fra Nordfløjen til Taarnet, hvorved der opnaedes Forbindelse mellem Nord- og Østfløjen; paa denne Mur findes Bogstaverne I. W. — B. B. Ligeledes maa det antages, at det er ham, der har bygget det store Hjørnetaarn mod Sydost samt Taarnet paa Nordfløjens Nordside og endelig har han opført Tærskeladen, paa hvis vestlige Gavl i Indkørselsporten findes Bogstaverne I. W. samt Aarstallet 1611. Som foran nævnt solgte han 1616 Ulfeldtsholm til Fru Ellen Marsvin, som fra 1629 til 1634 ombyggede Gaarden og gav den Navnet Ellensborg; hun opførte Vestfløjen med et stort firkantet Taarn midt paa Bygningens Østside, svarende til det, som fandtes paa Østfløjen; endvidere de to lave Bygninger fra Porten til Vestfløjens Hjørne til den ene Side og til Hjørnetaarnet til den anden Side; umiddelbart op til Porthbygningen ind mod Gaarden anbragte hun et lille rundt Taarn med Egetræs Vindeltrappe, som endnu findes. Der var altsaa nu fire Taarne, som hun alle forsynede med kobberdækkede Spir. Efter al Sandsynlighed er det ogsaa Ellen Marsvin, som har bygget Forbindelsesbygningen i Hjørnet mellem Nord- og Vestfløjen; Murværkets Beskaffenhed synes i hvert Fald at tyde derpaa; derimod kan det

med Sikkerhed siges, at hun har bygget tre smaa Udbygninger paa Østfløjens Østside, af hvilke nu kun den ene er tilbage. Af Ladebygningerne har hun opført Kostalden mod Vest 1629 og Hestestaldslængen mod Øst 1636, hvilket Aarstal tilligemed Bogstaverne E. M. S. findes over den derværende Port. Paa Gavlens over Porten, som fører ind til Borggaarden, ses øverst Bogstaverne I. H. S., derunder E. M. S. 1634; paa Vestfløjens Sydgavl staar Eline Marsvin 1631, og paa Muren ind mod Gaarden læses: »Soli Deo Gloria.«

I Østfløjens 2den Etage indrettede hun »Riddersalen«, som endnu findes med Rester af de oprindelige Dekorationer malede i Kalkfarve, røde Draperier paa Væggene og forskellige Figurer og Tegninger paa Loftsbjælkerne, hvor ogsaa Marsvinernes og Munkernes Vaaben, er anbragte mange Steder.

Denne Riddersal optager hele Etagen og er ca. 68 Alen lang og 12 Alen bred; i hver Ende var anbragt en stor aaben Kamin, som de brugte i de Tider, af hvilke den ene endnu er bevaret i sin oprindelige Skikkelse. I R. Mejborgs Værk »Gamle danske Hjem« findes Gengivelser af de omtalte Dekorationer. Vestfløjens sydlige Trediedel indrettede Ellen Marsvin til et Kapel med murede Hvælvninger og høje spidsbuede Vinduer, hvilket hun udstyrede med rigt Billedskærerarbejde, hvoraf særlig Prædikestolen maa fremhæves; ifølge en Oplysning i »Danske Herregaarde« 1844 arbejdede en Mester Hans Drejer fra Haderslev herpaa i 7 Aar. Endvidere findes en Altertavle med to Floje til at lukke, antagelig fra det 15—16. Aarhundrede; den siges at være ført hertil fra Thurø Kirke, som Ellen Marsvin ogsaa ejede. Hun døde 1649 paa Ellensborg og efterlod Gaarden til Datteren

Kirstine Munk, efter hvis Død 1658 den gik i Arv til hendes og Christian den 4des Datter, Eleonora Kirstine, der var gift med Corfitz Ulfeldt. Da han blev landsforvist, 1663 faldt Ellensborg tilbage til Kronen, som kort efter solgte Ejendommen til en holstensk Adelsmand ved Navn Buchwaldt, der gav den Navnet Nygaard. Han solgte 1671 Gaard og Gods til Generalmajor Ejler Holck, som ved Patent af 4de Oktober 1671 blev ophøjet i Friherrestanden og den 27. Marts 1672 deraf oprettede Baroniet Holckenhavn og gav Gaarden dens nuværende Navn.

Ejler Holck var født 1627 og døde 1698; han var første Gang gift 1655 med Elisabeth Høegh til Kjærgaardsholm, som døde 1672, og anden Gang med Ingeborg Dorothea Vind 1678, fra hvem han blev separeret 1692.

Han var Gehejmerraad, Generalmajor, Chef for Dronningens Livregiment Dragoner, Kommandant paa Kronborg, Højstbefalende paa Fyn og hvid Ridder. Af ham og hans anden Hustru findes paa Holckenhavn Portræter i Legemsstørrelse, malede af den bekendte Maler Abraham Wuchters.

Efter hans Død gik Baroniet over til hans Søn: Frederik Christian Baron Holck, født 165... død 1708; han var gift 1) med Mette Margrethe Rosenkrantz, død 1703, og 2) med Else Friis Henriksdatter fra Starupgaard.

Han var Kammerherre og Oberstløjtnant.

Efter ham arvede Sønnen

Ejler Baron Holck Baroniet; han var født $\frac{3}{2}$ 1695 og døde $\frac{23}{5}$ 1740; han var Stiftamtmand og hvid Ridder; var gift 1) 1714 med Juliane Christine

Baronesse Winterfeldt, født 1695, død 1734, og 2) med Dorte Reedtz fra Palsgaard.

Han efterfulgtes af Sønnen:

Frederik Christian Baron Holck, født $1/1$ 1729 død $27/5$ 1760, Kammerherre og Hofjægermester, gift $22/7$ 1751 med Amalie Margrethe Skeel, født $17/5$ 1732, død $21/12$ 1766. Da han ikke efterlod sig Børn, gik Baroniet over til hans Broder:

Erik Rosenkrantz Baron Holck, født $19/7$ 1730, død $3/5$ 1777, til Trudsholm, Kammerherre, gift $14/11$ 1760 med Hedvig Margrethe v. Raben, f. 1723, død $22/10$ 1791.

Han havde ingen Sønner, hvorfor Baroniet gik over til hans Farbroder:

Iver Baron Holck, født 1700, død $31/12$ 1781, Gehejmeraad, Stiftamtmand i Aalborg, Storkors af Dbg., gift $9/10$ 1739 med Anna Sophie Baronesse Juul-Ryssensten født $28/8$ 1707, død $14/8$ 1788.

Fra denne Besidders Overtagelse af Baroniet findes der en Synsforretning i Holckenhavns Arkiv, af hvilken det fremgaar, at Bygningerne den Gang var i en meget forsømt og forfalden Tilstand; blandt andet nævnes saaledes to meget betydelige Revner paa begge Sider af Kapelfløjens sydvestlige Hjørne samt flere mindre Revner i denne Fløjs Vestside, hvilke endnu fandtes ved den i Aaret 1904 paabegyndte Restauration af Bygningen og først da er blevne ordentlig udbedrede. Denne Fløj afgiver i det hele taget et tydeligt Bevis paa, at Ellen Marsvins Bygmester har bygget langt mindre solidt og smukt end Ulfeldternes, og de omtalte Revner viser særlig, at Fundamentet har været temmelig letsindigt i Forhold til

denne meget høje Bygning, som ligger ganske tæt ud til Skraaningen mod Graven.

Iver Holck efterlod sig ingen Børn, idet hans tre Sønner alle døde før Faderen; Baroniet gik derfor til hans Brodersøns Søn:

Mogens Frederik Anthon Iver Baron Holck født $25/2$ 1772, død $3/5$ 1801, gift med Sofie Magdalene Holck, Datter af Justitsraad Holck i Nyborg. Da han ved sin Tiltrædelse kun var 9 Aar, blev Baroniet styret af en Administration bestaaende af Amtmand Adam Christoffer Baron Holsten og hans Farbroder, Kammerjunker, Kaptajn Erentz Christoffer Baron Holck. Han havde ingen Børn og efterfulgtes derfor af Broderen:

Frederik Conrad Baron Holck, født $28/5$ 1777, død $14/6$ 1830, Kammerherre, Kaptajn ved de fynske Dragoner, gift $28/11$ 1801 med Caroline Ernestine Alexandrine Skeel fra Birkelse, født $5/2$ 1782, død $13/4$ 1837. I 1822 kom Baroniet, efter Besidderens Ansøgning, under Administration; denne bestod af Grev Gebhard Moltke til Glorup, Overauditor Lawætz, Nyborg, og Birkedommer Møller, Schelenborg. Paa den Tid var Bygningerne meget forfaldne, hvorfor Administrationen, som det kan ses af gamle Regnskaber, foretog forskellige Restaurationsarbejder, ved hvilken Lejlighed ogsaa det sidste tilbageværende Spir — paa det store østlige Taarn — blev nedbrudt i Aaret 1827. Naar de 3 andre Spir samt det nordlige og vestlige Taarn er nedreven, ved man ikke med Sikkerhed; dog fremgaar det af en Synsforretning af 1784, at alle fire Taarne med Spir fandtes i det nævnte Aar. Ved Frederik Conrad Holveks Død 1830 overtog Sønnen:

Conrad Frederik Erik Baron Holck Baroniet; han var født $^{20}/_8$ 1802, død $^{2}/_2$ 1877, gift $^{30}/_8$ 1834 med Cathrine Rudolfine Elizabeth Juel fra Hverringe, født $^{14}/_5$ 1811, død i Marts 1905; han var Kammerherre og Hofjærgemester. Den hidtil fungerende Administration blev hævet $^{24}/_3$ 1830, og en ny udnævnt bestaaende af Amtmand Sporon, Baron C. F. E. Holck og Birkedommer Haastrup. I de følgende Aar bedredes Forholdene mere og mere, saaledes at Administrationen kunde hæves fra 1. Januar 1838. Avlsgaarden Frederikshøj i Frørup Sogn blev købt i Aaret 1844 og lagt ind under Baroniet. Salg af Bøndergodset paabegyndtes i Henhold til Loven af 19. Februar 1861; i de første Aar var der dog kun faa Fæstere, som ønskede at købe, men da der i 1875—76 var foretaget Vurdering af Fæstegodset og udarbejdet en Salgsplan, begyndte Salget at gaa hurtigere for sig. Grundet paa Bortforpagtning af Holckenhavns Avlsgaard opførtes 1868 en Forpagterbolig samt Mejeri-bygning og Svinestald; i denne Forbindelse kan anføres, at Portfløjen i tidligere Tid — indtil 1851, da Besidderen selv overtog Driften af Hovedgaarden — benyttedes til Forpagterbolig, samt at Mejeriet til 1868 var indstalleret i en Del af Nord- og Østfløjens Kældere, og Riddersalen tilligemed det derover værende Loft benyttedes til Kornmagasin.

Som nævnt foran døde Baron C. F. E. Holck $^{2}/_2$ 1877 og efterfulgtes af Sønnen — den nuværende Besidder — Christian Ejler Baron Holck, født $^{9}/_{10}$ 1847, Kammerherre og Hofjærgemester, gift $^{20}/_{12}$ 1880 med Louise Marie Julie v. Kauffmann. Han paabegyndte i 1904 en højst nødvendig Restaurering af Hovedbygningen, hvorved den gule Kalkfarve, som i mange Aar har dækket Murene, bliver fjernet, saaledes at

Bygningen fremtidig vil fremtræde med Murstenenes naturlige Farve. Saaledes har den dog neppe oprindelig set ud, idet man, ved Afdækning af Murværket, under den gule Farve har fundet rød Maling afstreget med hvidt til Efterligning af Fugerne, hvoraf man sikkert kan slutte, at Gaarden har været malet saaledes over det hele allerede fra Ellen Marsvins Tid, ligesom et Maleri fra Midten af det 18. Aarhundrede viser, at Bygningen paa den Tid var rød.

Den 25. Januar 1908.
